

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.08.2002, sp. zn. 29 Odo 524/2002, ECLI:CZ:NS:2002:29.ODO.524.2002.1

Číslo: 50/2004

Právní věta: Dohoda, kterou účastníci zakládají pravomoc soudu určitého státu, nemusí obsahovat označení místně příslušného soudu určeného státu. Ujednání o tom, který český soud konkrétně má spor projednat, není jen dohodou o pravomoci, nýbrž i dohodou o místní příslušnosti (§ 89a o. s. ř.). Jestliže strany dohodou založily pravomoc českých soudů, ale podmínky místní příslušnosti chybějí nebo je nelze zjistit, postupuje se podle § 11 odst. 3 o. s. ř.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.08.2002

Spisová značka: 29 Odo 524/2002

Číslo rozhodnutí: 50

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Pravomoc soudu

Předpisy: § 104 odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 11 odst. 3 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 37 odst. 3 předpisu č. 97/1963Sb.

§ 7 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 89a odst. 3 předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

M ě s t s k ý s o u d v P r a z e u s n e s e n í m z e d n e 3 . 4 . 2 0 0 1 (o d k a z u j e n a u s t a n o v e n í § 7 o . s . ř .) p r o n e d o s t a t e k p r a v o m o c i z a s t a v í l r í z e n í o ž a l o b ě z e d n e 2 0 . 1 0 . 2 0 0 0 , j í ž s e ž a l o b k y n ě p o ž a l o v a n é m d o m á h a l a z a p l a c e n í k u p n í c e n y v e v ý š í 2 9 7 3 1 3 7 , 7 1 K č s p ř í s l u š e n s t v í m . S o u d p r v n í h o s t u p n ě v y š e l z e z j i š t ě n í , ž e ž a l o v a n ý m á „ s í d l o “ v P o l s k é r e p u b l i c e , a z o b s a h u č l á n k u X . k u p n í s m l o u v y , u z a v ř e n é ú č a s t n í k y d n e 7 . 1 1 . 1 9 9 6 (d á l e t ě ž j e n „ k u p n í s m l o u v a “) . C i t u j e u s t a n o v e n í č l á n k u 3 7 o d s t . 3 S m l o u v y m e z i Č e s k o s l o v e n s k o u s o c i a l i s t i c k o u r e p u b l i k o u a P o l s k o u l i d o v o u r e p u b l i k o u o p r á v n í p o m o c i a ú p r a v ě p r á v n í c h v z t a h ů v e v ě c e c h o b č a n s k ý c h , r o d i n n ý c h , p r a c o v n í c h a t r e s t n í c h , u v e ř e j n ě n ě v y h l á š k o u m i n i s t r a z a h r a n i č n í c h v ě c í p o d č . 4 2 / 1 9 8 9 S b . (d á l e t ě ž j e n „ S m l o u v a “) a u s t a n o v e n í § 9 o d s t . 3 p í s m . I I / o . s . ř . v e z n ě n í ú č i n n ě m p ř e d 1 . 1 . 2 0 0 1 , d o s p ě l s o u d k z á v ě r u , ž e u j e d n á n í o b s a ž e n é v k u p n í s m l o u v ě n e n í d o h o d o u o p r a v o m o c i č e s k é h o s o u d u k r o z h o d n u t í s p o r u , j e l i k o ŷ s i o d p o r u j e a n e n í z n ě j j e d n o z n a č n ě z ř e j m ě , ž e t o u t o v ě t o u ú č a s t n í c í z a m ý š l e l i z a l o ŷ i t p r o p ř í p a d n ý s p o r p r a v o m o c s o u d u č e s k é h o . S o u č a s n ě u v e d l , ž e p r a v o m o c n e l z e d o v o d i t a n i z č l á n k u 3 7 o d s t . 1 S m l o u v y , j e l i k o ŷ z k u p n í s m l o u v y n e p l y n e , k d e (v j a k ě z e m i) b y l a p o d e p s á n a .

K odvolání žalobkyně V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 31. 1. 2002 (odkazuje na ustanovení § 7 a § 104 odst. 1 o. s. ř.) usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud uzavřel, že hodlají-li se účastníci smluvního vztahu dohodnout odchylně od úpravy zakotvené v článku 37 odst. 2 Smlouvy, musí být dohodnutá pravomoc soudu natolik přesná, aby z ní jednoznačně vyplynulo, který soud bude pravomocný k rozhodování konkrétního sporu. Ze znění článku X. kupní smlouvy však nevyplývá, který soud České republiky má být příslušným k projednání a rozhodování sporů vzniklých z této smlouvy. Dále odvolací soud citoval ustanovení § 37 odst. 3 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (ve znění zákonů č. 158/1969 Sb., č. 234/1992 Sb. a č. 264/1992 Sb.), s tím, že příslušností soudu podle tohoto ustanovení se rozumí příslušnost místní a že i zde je připuštěna možnost písemnou dohodou založit pravomoc českých soudů, přičemž není možno měnit příslušnost věcnou. V kupní smlouvě však místní příslušnost žádného soudu České republiky sjednána nebyla (a není dána ani podle ustanovení občanského soudního řádu). Z uvedeného podle odvolacího soudu vyplývá, že nedohodli-li si účastníci smluvního vztahu, který český soud má spory z dané smlouvy projednávat a rozhodovat, nebylo mezi nimi dosaženo dohody o pravomoci českých soudů tyto spory rozhodovat.

Žalobkyně podala proti usnesení odvolacího soudu včas dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř., namítajíc (podle obsahu), že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). Konkrétně dovolatelka poukazuje na to, že vůle stran projevená v článku X. kupní smlouvy jednoznačně vyjadřuje (ve shodě s ustanoveními Smlouvy) dohodu o pravomoci českých soudů a že případy, kdy je dána pravomoc českých soudů, ale chybí podmínky pro určení místní příslušnosti, řeší postup popsáný v ustanovení § 11 odst. 3 o. s. ř. Proto dovolatelka požaduje, aby Nejvyšší soud usnesení soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Podle bodu 1., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, není-li dále stanoveno jinak, platí tento zákon i pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; právní účinky úkonů, které v řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány. Pro závěr, že ustanovení občanského soudního řádu ve znění zákona č. 30/2000 Sb. se uplatní i pro řízení zahájená před 1. 1. 2001, není podstatné, jak dlouhou dobu před tímto datem řízení probíhalo a kolik procesních úkonů soud učinil v době od 1. 1. 2001 (srov. též rozhodnutí uveřejněné pod číslem 45/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Řízení v této věci bylo sice zahájeno již 20. 10. 2000, obě výše citovaná rozhodnutí však byla vydána po 1. 1. 2001, a body 2. až 29. hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb. odchylnou úpravu pro řešení soudní pravomoci u sporů zahájených před 1. 1. 2001 neobsahují. Odtud plyne, že - ve shodě s výše citovaným bodem 1. přechodných ustanovení - je pro dovolací řízení nutno užít občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2001.

Dovolání je přípustné podle § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné. Proto N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Soudy nižších stupňů správně uzavřely, že odpověď na otázku, zda je dána pravomoc českých soudů k rozhodnutí sporu, je třeba hledat především ve výše označené mezinárodní smlouvě.

Podle článku 37 Smlouvy (označeného rubrikou „Smluvní závazkové vztahy“) smluvní závazkové

vztahy se řídí právním řádem smluvní strany, na jejímž území byla uzavřena dohoda, pokud se její účastníci nedohodli na použití jiného právního řádu týkajícího se závazků (odstavec 1). Ve věcech uvedených v odstavci 1 je dána pravomoc soudu smluvní strany, na jejímž území má odpůrce bydliště nebo sídlo. Pravomoc je dána i soudu smluvní strany, na jejímž území má bydliště nebo sídlo navrhovatel, za předpokladu, že na tomto území je předmět sporu nebo majetek odpůrce (odstavec). Pravomoc uvedenou v odstavci 2 mohou účastníci smluvního závazkového vztahu změnit dohodou (odstavec 3).

„Spor“ o to, zda účastníci řízení založili pravomoc českých soudů k rozhodnutí sporu dohodou (srov. článek 37 odst. 3 Smlouvy), se pojil s výkladem článku X. kupní smlouvy, v tomto znění: „Pokud se smluvní strany v této smlouvě nedohodly jinak, řídí se ostatní vztahy z této kupní smlouvy vyplývající ustanoveními § 409 až 475 obchodního zákoníku, příslušnými soudy českými a obchodním právem českým“.

Ve zbývajících částech kupní smlouvy není o pravomoci soudu určitého státu k rozhodnutí případného sporu účastníků uvedeno ničeho, přičemž obrat o „příslušných soudech českých“ podle Nejvyššího soudu dostatečně určitě vyjádřil vůli stran založit pro případ sporu vzešlého z kupní smlouvy pravomoc českých soudů k jeho rozhodnutí. Úvaha odvolacího soudu, podle níž je v tzv. věcech s cizím prvkem nezbytnou součástí dohody, již účastníci zakládají pravomoc soudu určitého státu i označení místně příslušného soudu určeného státu (bez zřetele k tomu, zda se pojí k článku 37 Smlouvy nebo k § 37 zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním), není správná, když ujednání o tom, který český soud konkrétně má spor projednat již není dohodou o pravomoci, nýbrž prorogací, to jest dohodou o místní příslušnosti (srov. v tuzemských poměrech ustanovení § 89a o. s. ř.). Přitom skutečnost, že strany sice dohodou založily pravomoc českých soudů (že věc patří do pravomoci soudů České republiky), ale podmínky místní příslušnosti chybějí nebo je nelze zjistit, je, jak správně uvádí dovolatelka, řešitelná postupem dle § 11 odst. 3 o. s. ř. (srov. též § 105 odst. 2 o. s. ř.).

Lze tudíž uzavřít, že právní závěr odvolacího soudu, že není dána pravomoc českých soudů k rozhodnutí sporu, neobstojí a dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl uplatněn právem. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadené usnesení zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).